

ΑΣ ΜΙΛΗΣΟΥΜΕ ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ !

Ομιλία σέ γονεῖς κατά την ὑποδοχή μαθητῶν πού ἐγγράφονταν στην Α' Λυκείου

της Ἑλένης Κοκκοτάκη-Σταυροπούλου
Κλινικῆς Ψυχολόγου

Ἡ προετοιμασία τῶν γονέων

Πολλοί γονεῖς θέτουν συνήθως ἐρωτήματα καί ἐπιθυμοῦν κάποιες λεπτομερεῖς ἀπαντήσεις γιά νά ἀντιμετωπίσουν τίς καθημερινές δυσκολίες, πού προκύπτουν στή σχέση μέ τά παιδιά τους. Στό ἄρθρο πού ἀκολουθεῖ σκέφθηκα νά ἀναφερθῶ στούς ἴδιους τους γονεῖς καί νά τούς ἀφιερῶσω κάποιες μου σκέψεις.

Δέν ἀμφισβητεῖ κανεῖς οὔτε θέτει σέ ἐρωτηματικό το γεγονός ὅτι τό παιδί εἶναι ἐκεῖνο πού δημιουργεῖ καί κάνει τούς γονεῖς. Χωρίς αὐτό δέν ὑπάρχει ἡ ἔννοια τοῦ γονέα. Ἔτσι, δηλαδή, αὐτόματα, μέ τόν ἐρχομό τοῦ παιδιοῦ ἕνα ζευγάρι ἀποκτᾷ ἕνα πρόσθετο κύκλο, μία πρόσθετη λειτουργία, αὐτή τοῦ γονέα. Πόσο προετοιμασμένο εἶναι ὁμως τό ζευγάρι γιά κάτι τέτοιο; Καθένας μπορεῖ νά δώσει τήν προσωπική του ἀπάντηση. Φοβᾶμαι, ὁμως, πώς λίγοι, ἴσως ἐλάχιστοι, θά εἶναι ἐκεῖνοι πού θά μπορούσαν νά δώσουν μία θετική ἀπάντηση, μία ἀπάντηση μέ σιγουριά. Συνηθίζεται νά προετοιμάζεται τό ζευγάρι γιά τά διάφορα μικρο-πράγματα πού θά χρειαστοῦν, χωρίς ὁμως νά προετοιμαστεῖ γιά τό τί τό περιμένει. Μία μεγάλη πορεία, ὁμορφη μέσα στίς δυσκολίες της.

Συζητοῦσα μ' ἕνα φιλικό μας ζευγάρι, πού ἀπέκτησαν ἕνα παιδάκι, τό ὁποῖο τό περίμεναν μέ πολλή λαχτάρα. Εἶχα ζήσει ἀπό πολύ κοντά τήν ἀναμονή αὐτοῦ τοῦ παιδιοῦ. Οἱ σκέψεις, τά ὄνειρα γι' αὐτό τόν ἐρχομό ἦταν γεμάτα μέ ἀγάπη, μέ στοργή. Φανταζόντουσαν καί οἱ δύο τό πῶς θά εἶναι ἡ ζωή καί τῶν τριῶν. Διάβαζαν βιβλία πού θά τούς βοηθοῦσαν. Δέν καταλάβαιναν, ὁμως, γιατί ὑπῆρχαν καί κεφάλαια πού μιλοῦσαν γιά δυσκολίες. Τό παιδάκι ἦρθε. Νά συνεχίσω; Μᾶλλον ὄχι· μπορεῖτε νά θυμηθεῖτε λίγο τήν δική σας ἐμπειρία. Ἐπηρεάστηκαν τόσο πού, ὅταν εἶδαν, ὅτι ἡ ζωή τους, ἔτσι πού τήν εἶχαν προγραμματίσει, ἀναποδογυρίστηκε -καί οἱ δύο εἶχαν, βλέπετε καριέρα μέ προοπτικές- πού παρ' ὀλίγο νά κλονιστεῖ τό ζευγάρι. Ἴσως σκέπτεστε, τί σχέση ἔχουν ὅλα αὐτά μέ μᾶς, πού ἔχουν περάσει ἀρκετά χρόνια ἀπό τότε. Ναί, ἡ πορεία τῆς ἐξελίξεως ἔχει προχωρήσει καί αὐτά πού ἀντιμετωπίζει κανεῖς τώρα εἶναι διαφορετικά, ἴσως πιό δύσκολα, παραμένει ὁμως ἡ ἔννοια τῆς προετοιμασίας μετέωρη, ὄχι ξεκάθαρη.

Νομίζω, ἐν τούτοις ὅτι ὑπάρχει τρόπος νά μπορέσουμε νά προχωρήσουμε κάνοντας αὐτό πού χρειάζεται, αὐτό πού θά κάνει τήν πορεία μας στή ζωή καταξιωμένη. Μερικές φορές μάλιστα, ἐνάντια σ' αὐτό πού θά ἠθελαν οἱ ἄλλοι νά μᾶς ἐπηρεάσουν.

Απαραίτητο ένα σχέδιο ζωής για τὸ ζευγάρι

Πῶς μπορεῖ νά γίνει κάτι τέτοιο; Μὲ τὸ νά προγραμματίζομαι καί νά βάζω στόχους. Μὲ τὸ νά μὴν ἀφήνω τίποτα στή ροή τῶν γεγονότων, νά μὴν ἀφήνομαι στήν πορεία πού μᾶς πᾶνε τὰ πράγματα. Μὲ τὸ νά καταστρώνω τὸ σχέδιό μου, τὸ Σχέδιο Ζωῆς, τὸ Σχέδιο τῆς προσωπικῆς μου ζωῆς. Αὐτὸ συνίσταται σέ ὅ,τι ἀφορᾷ στὸν σύντροφό μου, στήν οἰκογένειά μου, σέ ὅλους τοὺς δικούς μου. Σέ μιά κοινωνία πού συνεχῶς μεταβάλλεται, ἀλλάζει, ἐγὼ ἔχω τὸ δικό μου Σχέδιο Ζωῆς, πού σίγουρα περιλαμβάνει τίς πνευματικές ἢ θρησκευτικές μου ἀξίες, καί ὅλες τίς ἄλλες: τίς πολιτιστικές, κοινωνικές πού μόνες ἐξασφαλίζουν νόημα ἀλλὰ καί ποιότητα ζωῆς. Κάτι τέτοιο ἐνεργοποιεῖ τὸ δικαίωμα πού ἔχουμε στή ζωὴ νά μπορεῖ νά προβάλλεται στό μέλλον, νά μὴν εἶναι μιά ζωὴ πού νά περιορίζεται σ' ἓνα διαρκές παρόν ἢ παρελθόν ἀλλὰ νά εἶναι μιά ζωὴ μέ μέλλον. Νά ζεῖ ὁ ἄνθρωπος σ' ἓνα παρόν πού νά τοῦ ἐπιτρέπει νά ὀραματίζεται τὸ μέλλον.

Πῶς ὅμως τὸ προετοιμάζει, πῶς τὸ ὀργανώνει αὐτὸ τὸ σχέδιο ζωῆς πού συζητᾶμε; Ποιοί νά εἶναι ἄραγε οἱ στόχοι πού θά χρειαστεῖ νά βάλουμε; Πρῶτα ἀπ' ὅλα ἐδῶ θά πρέπει νά τονίσουμε ὅτι τὸ κάθε ζευγάρι ἔχει τοὺς δικούς του κύκλους ζωῆς. Ὅσο τὰ παιδιά μεγαλώνουν οἱ στόχοι πάλι ἀλλάζουν ἢ μᾶλλον διαφοροποιοῦνται. Ὅσον ἀφορᾷ, ὅμως, στό ζευγάρι αὐτὸ καθ' ἑαυτό, ὁ στόχος του παραμένει πάντα ὁ ἴδιος ὁ ἀρχικός: τὸ πῶς, δηλαδή θά παραμένει μαζί καί ὁ πυρήνας μέ τὸν ὁποῖον ξεκίνησε νά ἀναπτυχθεῖ, νά προχωρήσει. Τίποτα, βλέπετε δέν δίνεται χάρισμα, τίποτα δέν θεωρεῖται φυσικό ἀποτέλεσμα, τίποτα δέν εἶναι ἐξ' ἀρχῆς δεδομένο. Δέν πρέπει νά λησμονεῖται ὅτι πάντοτε χρειάζεται νά ἐπιβλέπω τὴν πορεία του.

Ἴσως χρειάζεται νά ἐξηγήσω ἐδῶ γιατί μιλάω γιὰ τὸ ζευγάρι. Ἄν τὸ κάνω αὐτὸ, εἶναι γιὰ τὸ ζευγάρι ἀποτελεῖ τὴν ἀτμόσφαιρα μέσα στήν ὁποία ἀναπνέει, ζεῖ καί μεγαλώνει τὸ παιδί σας. Ἄν σταθεῖτε μιά στιγμή καί σκεφτεῖτε λιγάκι πάνω σ' αὐτὴν τὴν ἀτμόσφαιρα. Εἶναι ὑγιεινὴ; πεντακάθαρη; τὰ σύννεφα πού ἔρχονται φεύγουν τόσο εὐκόλα ὅσο ἔρχονται; ἢ εἶναι μολυσμένα ἀπὸ τὸ διάφορα ἀέρια τῆς μονοτονίας, τῆς προχειρότητας, τῆς ὑπερβολικῆς ἀπασχολήσεως, τοῦ ἐκνευρισμοῦ, τοῦ φόρτου κ.λπ.; Εἶναι ἀπαντήσεις πού πρέπει νά δοθοῦν γιὰ νά προχωρήσω γρηγορότερα καί καλλίτερα σ' αὐτὴ τὴν πορεία μου ὡς γονιός. Ξέρετε, χρειάζεται νά ἔχουμε μιά πλήρη, ξεκάθαρη εἰκόνα τοῦ τί συμβαίνει, τοῦ τί γίνεται χωρὶς νά ἀφήνω τίποτα στήν ροή τῶν γεγονότων, στήν ροή τῆς καθημερινότητας. Ἡ ὁποία, μερικές φορές, μέ συνεπαίρνει καί δέν μ' ἀφήνει νά δῶ μέ καθαρότητα τὸ τί κάνω καί πρὸς τὰ ποῦ πάω. Ξέρετε πολλές φορές μιλώντας μαζί σας, μοῦ δίνετε τὴν ἐντύπωση ὅτι ἡ διαπαιδαγώγηση ἢ ἂν βρίσκετε βαριά αὐτὴ τὴ λέξη ἢ φροντίδα γιὰ τὸ παιδί σας συνυφαίνεται μέ τὴν καθημερινότητα καί δέν εἶναι κάτι πού τὸ ἀντιμετωπίζω σύμφωνα μέ τὴν πορεία πού ἔχω καθορίσει καί νομίζω, ὅτι αὐτὸ εἶναι πού δυσκολεύει καί προκαλεῖ «λάθη». Βλέπετε ὅτι ἡ ἀγάπη μόνο δέν ἀρκεῖ, ὅπως ἔλεγε ὁ Bettelheim. Ἡ ἔννοια τοῦ

καλοῦ γονέα ἢ τοῦ κακοῦ δέν εἶναι πολύ παλιά. Οἱ γονεῖς δέν ἀναρωτιόντουσαν γιά τίς συνέπειες τῶν ἀπαιτήσεων, τῶν πράξεών τους ἢ τῆς γραμμῆς πού ἔδιναν γιά τοῦτο ἢ γιά ἐκεῖνο. Δέν ἦταν θέμα γνώσεων. Τό νά γίνει κανεῖς γονιός μαθαίνότανε μέ τόν ἴδιο εὐκολο τρόπο ὅπως ἡ μητρική μας γλώσσα.

Ἡ συμβολή τῆς ψυχολογίας

Ἡ ψυχολογία, ὁμως, προσπάθησε μέ συστηματικό τρόπο νά κατανοήσει ἀλλά καί νά τροποποιήσει τήν ἀνθρώπινη συμπεριφορά. Στράφηκε σύμφωνα καί μέ τό πνεῦμα τῆς ἐποχῆς -μιλάμε γιά τά τέλη τοῦ 19ου αἰώνα- στό ἐνήλικο ἄτομο. Αὐτή ἡ ἀναζήτηση τῆς Ψυχολογίας, νά γνωρίσει καί νά ἐρμηνεύσει τήν συμπεριφορά ὀδήγησε τά βήματά της στήν παιδική ἡλικία.

Αὐτό εἶχε σάν ἀποτέλεσμα ν' ἀρχίσουν νά θεωροῦν τό παιδί ὡς αὐτοδύναμο ἄτομο, μέ δική του συμπεριφορά, μέ δικές του ἱκανότητες, μ' ἓνα πλούσιο ἐξοπλισμό, πού ἂν χρησιμοποιεῖτο σωστά καί στήν κατάλληλη ὥρα, θά μπορούσε νά ἐξελιχτεῖ σέ μία ὀλοκληρωμένη προσωπικότητα. Ἐκτός ἀπό τά ἄλλα προσπάθησαν νά καθορίσουν χρονολογικά τά διάφορα στάδια τῆς ἐξέλιξης τοῦ παιδιοῦ. Χρησιμοποιήθηκαν στοιχεῖα ἀπό τήν ἐρευνα καί προδιέγραψαν τίς συνθηκες ἐκεῖνες, πού θά βοηθοῦσαν τήν ἀνάπτυξη καί πού ἡ ἔλλειψη τους θά ὀδηγοῦσε σέ μία ἀποκλίνουσα ἢ ἂν θέλετε παθολογική συμπεριφορά.

Αὐτή ἡ γνώση γιά τόν ἄνθρωπο, πού θεμελιωνόταν στή γνώση καί στήν ἐρμηνεία τῆς ψυχολογίας τοῦ παιδιοῦ καί πού ὤθησε τό κέντρο βάρους στήν ἀνάπτυξη, στίς πρῶτες ἐμπειρίες, στίς ἐπιδράσεις πού δέχεται τό ἄτομο ἀπό τό οἰκεῖο του περιβάλλον, ὅλη αὐτή ἡ γνώση ὀδήγησε στήν οἰκοδόμηση ἑνός μοντέλου, ἑνός προτύπου πού θά πρέπει ν' ἀκολουθηθεῖ.

Καί γιά νά ἔρθουμε στό θέμα μας, ἔκανε λοιπόν τόν γονέα πῶς εὐαίσθητο, τόν ὀδήγησε σέ μία καλύτερη αὐτογνωσία καί τόν ἔκανε νά συνειδητοποιήσει τόν ρόλο του, ἐνῶ συγχρόνως τοῦ ἔδωσε τήν δυνατότητα ν' ἀντιληφθεῖ καί δυσκολίες πού βρῖσκει μπροστά του.

Οἱ γονεῖς βρῆκαν μία σπάνια βοήθεια: νά πορευτοῦν σ' ἓνα ἄγνωστο κόσμο, ὅπως εἶναι ὁ κόσμος τοῦ παιδιοῦ ἀλλά καί τό βάρος μιᾶς τεράστιας εὐθύνης, γιατί τώρα ξέρουν, ἔχουν τή γνώση. Κάθε ἀμέλεια ἢ παράλειψη τούς καθιστᾷ ὑπεύθυνους σύμφωνα μέ τό μοντέλο πού τόσο πλουσιοπάροχα τούς προσφέρει ἡ σημερινή Ψυχολογία: ἓνα σκαμπίλι δέν δίνεται μέ τόν ἴδια εὐκολία πού δινόταν ἄλλοτε. Παράλληλα, ὁμως βρῖσκονται μπροστά σέ διλήμματα ὅσον ἀφορᾷ στά ψυχολογικά μοντέλα πού θά πρέπει νά ἀκολουθήσουν, γιατί αὐτά συμφωνοῦν ἢ ἔρχονται σέ σύγκρουση καί μέ τά πρότυπα πρὸς μίμηση ἢ πρὸς ἀποφυγή πού ὑπῆρξαν οἱ δικοί τους γονεῖς, ἀλλά καί μέ τόν ἰδανικό γονέα πού ὁ ἴδιος ἢ ἡ ἴδια ἔταξε στόν ἑαυτό του νά γίνει. Ἡ πάλι μέ τήν εἰκόνα πού πολλοί θεσμοί προβάλλουν στόν γονέα ὅπως ἡ Πολιτεία, ἡ Ἐκκλησία. Τώρα ἔχουμε καί τό πρότυπο πού προσφέρει ἡ

τηλεόραση.

Αυτή ή σύγκρουση και αυτή ή ένοχη είναι τίς περισσότερες φορές καταλυτική για τόν γονέα και απαιτείται σημαντική εργασία για να αντιμετωπιστεί. Ίσως θά πρέπει ή ψυχολογία πάλι να βοηθήσει για να μή γίνουν οί γονεΐς σαν τόν Άτλαντα πού θά φέρουν όλα τα βάρη αλλά να καθορίσει τά πλαίσια τής άγωγής εκείνης πού από τή μεριά τούς οί γονεΐς μπορούν να δώσουν και τά παιδιά να ώφεληθούν για τή ζωή τους.

Ίσορροπία και ύπευθυνότητα

Μιλούμε για μία ίσορροπία άγωγής, για ύπευθυνότητα. Κί αυτό τό λέω γιατί μερικές φορές βλέποντας τόν όγκο τών θεμάτων πού πρέπει να προσέξουμε, να δοϋμε, να κάνουμε, γεμίζουμε ένοχές για όλες εκείνες τίς παραλείψεις, για όλα εκείνα πού «δέν κάναμε». Οί ένοχές είναι ένα κακό υπόβαθρο για τήν άγωγή. Πόσες φορές δέν οδηγούν σε λάθος κινήσεις; Θέλετε παράδειγμα; Νά σας θυμίσω, πόσες φορές έχοντας τύψεις γιατί δέν μπόρεσα ν' ασχοληθώ μαζί του όσο χρόνο μέ είχε ανάγκη, προσπαθώ να ξεπεράσω τίς τύψεις μέ μία ύπερπληθώρα παροχών ή εκπλήρωση απαιτήσεων εκ μέρους του παιδιού. Αποτέλεσμα; Κανένας δέν είναι εύχαριστημένος. Ο γονιός πού δίνει έχει καθησυχάσει τίς τύψεις του προσωρινά, και τό παιδί πού παίρνει να μήν έχει τί άλλο να επιθυμήσει. Αν έκρινα καθαρά, χωρίς τίς ένοχές μου, παρά μόνο μέ κριτήριο τό τί θά έκανα καλό, θά μπορούσα να διαπαιδαγωγήσω καλύτερα.

Ένα άλλο σημείο πού χρειάζεται να προσέξουμε είναι και αυτό: έχετε σκεφτεί πόσες φορές μπλέκω τόν έαυτό μου μέ αυτόν του παιδιού μου; Θέλω να πω ότι μερικές φορές κλεισμένοι μέσα στίς δικές μας έμπειρίες δέν δίνουμε τήν δυνατότητα στον άλλο να αναπτυχθεί και να ενεργήσει αυτόδύναμα, να κάνει κάτι μέ τό δικό του τρόπο, μέ τό δικό του ρυθμό. Μπλέκομαι συναισθηματικά στήν πορεία του, μπλέκονται τά όνειρά μας είτε συνειδητά είτε ασυνειδητά μέ αυτά τών παιδιών. Στόν σημερινό μαθητή βλέπουμε τά λάθη και τίς έλλείψεις τίς δικές μας και τίς περισσότερες φορές δέν όμολογούμε. Πόσες φορές δέν έχω ακούσει εκείνο το: «Ξέρετε μοιάζει στον πατέρα του (και είναι ή μητέρα πού μιλά). Δέν διαβάζει ή δέν ήταν καλός π.χ. στα μαθηματικά». Μία κλασσική, συναισθηματική κουβέντα πού μπορείτε να τήν αλλάξετε όπως θέλετε κρατώντας όμως τό μοτίβο. Δέν μέ απασχολεί, δηλαδή, και δέν ξεετάζω τό πρόβλημα πού έχω τώρα μέ τό παιδί μου, αλλά ή άναγωγή του στο παρελθόν μέ συνδέει μέ τόν έαυτό μου και μέ κάνει να χάσω ή έστω να μήν έχω καθαρή αλλά μάλλον άσαφή τήν εικόνα πού έχω μπροστά μου είτε είναι αυτή καλή είτε όχι.

Αυτή ή άναδρομή στο παρελθόν γίνεται για να δικαιολογήσω ή να καταδικάσω τό σήμερα. Και αυτό λειτουργεί άναλογικά μέ τό έάν εκείνος στον όποιο αναφέρομαι είναι έπιτυχημένος ή άποτυχημένος: λειτουργεί, όμως, πάντα σύμφωνα μέ τά δικά μου κριτήρια, μέ τά δικά μου δεδομένα. Έτσι π.χ. τό «καλός μαθητής ή όχι» ξεφεύγει από μία αντικειμενική εικόνα

πού υπάρχει. Αλλά και εάν έχουμε έστω αυτή την αντικειμενική εικόνα, δηλαδή, μία κακή βαθμολογία ή μία προβληματική συμπεριφορά ή διαγωγή, αν θέλετε, τί γίνεται τότε; Ακόμη και τότε ή οικογενειακή δομή, οι συναισθηματικές αντιπαραθέσεις, ή στάση των γονέων δεν είναι άμετοχες σ' αυτό τό αποτέλεσμα. Ίσως σκέπτεστε: «Ναί, καλά, έσείς οί ψυχολόγοι ρίχνετε πάντα το κακό στους άλλους». Δεν νομίζω ότι προσπαθώ σήμερα νά βρω ποιός είναι ό φταιχτής. Εκείνο πού θά ήθελα είναι νά δοῦμε ξεκάθαρα τί συμβαίνει. Νά καταλάβουμε, νά προβληματιστοῦμε, γιατί μόνο τότε μπορούμε νά βοηθήσουμε. Μία άναμφισβήτητη αλήθεια είναι ότι ή δουλειά στό σχολείο επηρεάζεται, εξαρτάται άμεσα από τήν σχέση του μαθητοῦ μέ τούς γονείς του.

Έπάγγελμα γονιός

Τελειώνοντας θά ήθελα νά αναφερθώ στό έξής γεγονός: πριν από μερικά χρόνια είχα είσηγηθεί και είχαμε κάνει στό χώρο τής εργασίας μου μία στρογγυλή τράπεζα στην όποία διαπραγματευτήκαμε τό θέμα: «Έπάγγελμα γονιός». Είχε ξεσηκωθεί τότε μία μεγάλη θάλασσα: «Πώς είναι δυνατόν, μου έλεγαν, ένα ιερό λειτούργημα, όπως του γονέως νά τό θεωρούμε έπάγγελμα;» Η άπάντησή μου τότε ήταν και εξακολουθεί νά είναι ότι αναφέρεται στον επαγγελματία γονέα, δηλαδή, στον συνειδητό γονέα. Είμαι και όχι έτυχε νά είμαι γονιός. Από τότε, παρ' όλες τίσ αντιρρήσεις πού διατυπώθηκαν, ό τίτλος αυτός αναφέρεται πολύ συχνά, ακόμα και από εκείνους πού τον είχαν έντονα πολεμήσει. Πιστεύω ότι είναι μία μεγάλη ανακούφιση, νά ξέρω ότι αυτό πού πρόκειται νά κάνω είναι κάτι πού μπορώ νά τό κάνω καλύτερο. Άλλωστε ένα έπάγγελμα τό άσκει κάποιος συνειδητά, μέ ύπευθυνότητα. Απαιτούνται γνώσεις γι' αυτό τό έπάγγελμα, χρειάζεται ένας κάποιος δυναμισμός, μία εύλυγισία. Αύτά τά χαρακτηριστικά είναι ουσιαστικά γιά ένα γονέα πού ενδιαφέρεται γιά τό παιδί τό όποιο μεγαλώνει. Ο γονιός σήμερα δεν μπορεί νά είναι ένας έθελοντής ή ένας έρασιτέχνης, μέ τήν ύποκειμενική σημασία πού δίνεται συνήθως στις έννοιες αυτές. Είναι έθελοντής, επειδή θέλει τά παιδιά πού γεννάει, είναι έρασιτέχνης, επειδή τ' αγαπάει και θέλει νά τά διαπαιδαγωγήσει μέ τέχνη. Θά έλεγα επιγραμματικά ότι θέλω ό γονέας νά είναι ύπεύθυνος σαν επαγγελματίας έχοντας όμως τό μεράκι του έρασιτέχνη.

Μ' αυτόν τον τρόπο φθάσαμε στό τέλος μιλώντας γιά σās, τούς γονείς. Ως καλοί επαγγελματίες πρέπει νά γνωρίζουμε ότι όσο και νά αγαπούμε τό έπάγγελμά μας δεν πρέπει νά ταυτιζόμαστε άπόλυτα μ' αυτό. Θά πρέπει νά παίρνουμε και νά τηρούμε τίσ αποστάσεις μας αναγνωρίζοντας ότι και τό ζευγάρι έχει τή θέση του και δεν εξαντλείται άποκλειστικά και μόνο στή γονικότητά του. Άλλωστε αυτή του ή πεποίθηση θά τό οδηγήσει νά λειτουργήσει και πολύ καλύτερα ως γονιός. Και έδω ή διάκριση θά μās βοηθοῦσε ν' αποφύγουμε τή σύγχυση και νά τροchioδρομήσουμε μία καθαρή πορεία γιά μās και τά παιδιά μας.